

Erään koordinoinnin tarina

Kansainvälistymisen koordinoitotoiminnan lyhyt historia on kertomus siitä, miten pirstaloitunut kehittämistyö otettiin haltuun toimintatapoja yhteisesti ohjaamalla, tavoitteita yhdenmukaistamalla sekä kehittämällä työkaluja hyvien käytäntöjen tunnistamiseen ja jakamiseen. Toteutuminen vaati - avainhenkilöiden innostuksen ja sitoutumisen ohella - ennakkoluulottomuutta, riipeyttä ja rohkeutta tieto- ja viestintätekniikan tarjoamien mahdollisuuksien käyttöönottamisessa.

Syventämisestä skaalaamiseen - kansainvälisyyden koordinointi prosessina

Koordinoitotoiminnan strategisena tavoitteena oli koota ja mallintaa kehittämisteemoittain Opetushallituksen rahoittamissa kansainvälistymishankkeissa tapahtuva kehittämistyötä. Tätä tehtävää toteuttamaan asetettiin elokuussa 2010 kolme temaattista hanketta; globaalikasvatuksen ja kansalaisvaikuttamisen koordinaatiohanke CLUE, tiede- ja taideopetukseen sekä erityiseen osaamiseen ja lahjakkuuteen liittyvää kansainvälistä toimintaa yhteen koonnut SCART sekä kielihankkeiden INTO. Keväällä 2011 ruotsinkieliset kansainvälistymishankkeet saivat vielä oman koordinoitihankkeensa (SVEKO).

Vaikka koordinoitihankkeilla oli omat temaattiset painotuksensa ja erityisvastuualueensa, kaikkien hankkeiden keskeisimpänä tavoitteena oli kansainvälisyyden kehittämishankkeiden hyvien pedagogisten ja hallinnollisten käytäntöjen sekä innovaatioiden tunnistaminen, mallintaminen, kehittäminen ja levittäminen. Vähitellen kansainvälisyyden koordinoinnista kehittyi ainutkertainen prosessi, yksilöllinen toiminnan, havaintojen ja ajattelun kokonaisuus. Tapio Kuuren (2010) ajattelua ohjenuorana käyttäen syntyi innovaatio, jonka kehittyminen voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen.

Koordinoinnin alku voidaan nähdä *syventämisen* vaiheena, jonka aikana pyrittiin oppimaan mahdollisimman paljon. Tälle orientoitumisvaiheelle oli ominaista paitsi suunnittelu ja organisaation sekä toimintatapojen kehittäminen, myös valtava alkuinnostus ja halu päästä nopeasti eteenpäin. Innostuksesta huolimatta syventämisen vaihe ei ollut silkkaa ruusuilla tanssimista, vaan uuden toimintamallin kehittämiseen liittyi myös ahdistuksen tunteita, oikean suunnan etsimistä sekä lukuisia äkkipysähdyksiä ja uusia alkuja. Koordinaatiohankkeiden toimintakausi oli tehtävän laajuuteen nähden verrattaen lyhyt ja alkutaipaleella paineita aiheutuikin ennen kaikkea ajan kulumisesta, liikkeellelähdön hitaudesta sekä runsaasta ohjauksen tarpeesta. Harha-askeliltakaan ei aina vältytty.

Vähitellen koordinoinnin perustehtävä alkoi kuitenkin kirkastua. Tämä tosin vaati paitsi

aihealueiden aktiivista opiskelua, myös kouluttautumista projektin hallintaan ja johtamiseen. Kunkin koordinoitihankkeen aihepiiriin liittyviin tutkimuksiin ja tausta-asiakirjoihin perehtyminen vei runsaasti aikaa, samoin kuin tutustuminen siihen, mitä kaikkiaan yli 80 koordinoinnin alaisessa kehittämishankkeessa tapahtui. Työtehtävän rajaaminen toimintasuunnitelman päivittämisen muodossa helpotti vähitellen oikean suunnan löytämisessä. Jälkeenpäin tarkasteltuna alun vaikeudet saattoivat olla kansainvälistymisen koordinoinnin onnistumisen taakka. Ne näet pakottivat koordinaattorit alusta alkaen tiiviiseen yhteistyöhön, mikä näyttäytyi runsaana dialogina niin fyysisissä tapaamisissa kuin verkkokokouksissakin.

Syventämisen jälkeen koordinointi eteni vähitellen kohti *laajentamisen* vaihetta. Yksittäisten koordinaatohankkeiden kokemusten levittämisen, "parastamisen" ja linkittämisen kautta kansainvälisyyden koordinoititoiminta laajeni osiensa summaa suuremmaksi, kohti uusia konteksteja ja toimintaympäristöjä. Laajentamisen vaihe oli kaiken kaikkiaan erittäin antoisaa aikaa, jolloin liki jokainen työpäivä toi tullessaan uusia kontakteja, oivalluksia ja onnistumisen kokemuksia. Erityisesti projektimuotoisen innovaation kehittämisen lainalaisuuksiin kuitenkin kuuluu, että laajentamisen vaihe ei voi jatkua loputtomiin. Vähitellen oli suunnattava katse ja ajatukset kohti lopputuotosta, tehtävä rajauksia, erotettava olennainen toisarvoisesta. Toisin sanoen, oltiin siirtymässä innovaation kehittämisen elinkaareissa kohti viimeistä haastetta, *skaalaamisen* vaihetta.

Skaalaaminen osoittautui lähes yhtä haastavaksi vaiheeksi kuin alun syventäminen. Koordinaattorit olivat tahoillaan keränneet valtavasti materiaalia, mutta sen mallintamisesta saati järjestelmällisestä levittämisestä ei kenelläkään tuntunut olevan selkeää näkemystä. Skaalaamisen avuksi kaivattiinkin kipeästi apuvälineitä ja hyvien käytäntöjen tunnistamisen helpottamiseksi kehitettiin yhteistyössä OPH:n kanssa hyvän hankkeen kriteerit. Tunnistamisen jälkeen tulokset piti vielä käsitellä, mallintaa hyvä käytännöt julkaisukelpoiseen muotoon ja tehdä levittämissuunnitelma, joka korosti jalkautumista kentälle. Koordinoitihankkeilla oli tiedottamista varten omat bloginsa, mutta tulosten levittämiseksi ja vaikuttavuuden varmistamiseksi koordinoinnille oli annettava kasvot. Siksi levittäminen nojautui pitkälti fyysisiin kohtaamisiin hankevierailujen, road show -kiertueiden ja infotilaisuuksien muodossa. Tavoitteena oli ajattelutapojen ja tekemisen muuttaminen eli toimintakulttuurin muutos kansainvälistymishankkeita toteuttavissa kouluissa.

Miten "jonkinlaisesta portaalista" syntyi POLKKA

Vaikka koordinoinnin jalkautuminen kentälle onnistui hyvin, ei laajempaa ja pysyvämpää muutosta kuitenkaan ole mahdollista saada aikaan pelkillä vierailuilla ja tapahtumilla. Lisäksi oli selvää, että koordinaatohankkeiden omat blogit tulisivat hankkeiden päättymisen jälkeen jäämään staattisiksi arkistoiksi ja vaille jatkokehittämistä. Pysyvämpien vaikutusten varmistamiseksi koordinoitihankkeet halusivat luoda yhteisen foorumin, jonne koordinoinnin tuotokset koottaisiin, ja josta avaimet laajempaan toimintakulttuurin muutokseen voisivat löytyä.

Lähtötilanne yhteisen julkaisufoorumin luomiselle ei ollut kadehdittava. Koordinointihankkeilla oli edessään koko toiminnan onnistumisen kannalta ratkaiseva haaste, jonka voittamiseksi oli käytettävissä varsin niukasti aikaa ja resursseja. Kun koordinaattorit kokoontuivat yhteistapaamiseen Tampereella joulun alla 2011, oli olemassa ainoastaan epämääräinen visio jonkinlaisesta portaalista, jonne hyvät käytännöt koottaisiin.

Vaikka yhteisen lopputuotoksen rakentamiseen liittyi aluksi paljon epävarmuutta ja kiireen mukanaan tuomaa ahdistusta, juuri yhteinen haaste ja resurssien niukkuus saivat koordinaattorit jälleen puhaltamaan yhteen hiileen. Lopputuotoksen suunnittelu käynnistyi edellä mainitussa Tampereen tapaamisessa ideoiden kokoamisella, alustavan aikataulun ja työnjaon laatimisella sekä suunnittelussa käytettävien työkalujen valinnalla ja käyttöönötolla. Tämä tarkoitti käytännössä koordinoinnin aikana kootun sekä itse tuotetun materiaalin kokoamista pilvipalveluun ja tiivistä ajatustenvaihtoa mikroblogissa.

Toiminnan luonnetta kuvaa hyvin se, että Tampereen tapaamisen jälkeen koordinaattorit kokoontuivat lopputuotoksen suunnittelun merkeissä kasvotusten ainoastaan yhden kerran. Tässä viimeisessä tapaamisessa keskityttiin julkaisualueiden testaamiseen ja tulevan sivuston rakenteen suunnitteluun. Ratkaisevat askeleet otettiin toukokuun 2012 aikana, jolloin loppujulkaisun ulkoasu ja rakenne alkoivat saada lopullisen muotonsa. Näin sai alkunsa Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälisyys sivusto POLKKA, joka alkoi varsin nopeasti perustamisensa jälkeen elää omaa elämäänsä.

Mitä itse koordinointihankkeiden päättämiseen tulee, olisi päättämisvaihe jälkikäteen tarkasteltuna voinut olla hallitumpikin. Tämä johtui kenties siitä, että loppuvaiheessa toiminnan jatkuvuuden varmistaminen nousi keskiöön ja raja vanhan päättämisen ja uuden aloittamisen välillä hämärtyi. Kevään 2012 aikana oli näet käynyt selväksi, että koordinointityö ei sittenkään ollut vielä valmis. Tästä syystä siihenastisen toiminnan yhteenvedo ja analysointi jäi vähemmälle huomiolle. Koordinointityön jatkajiksi perustettiin myöhemmin kansainvälisyys sivuston ylläpitämisen ja kehittämisen varmistamiseksi uusi POLKKA-hanke sekä lisäksi kansainvälistyminen mentoriohjelma kehittämään hyvälle alulle saatua valtakunnallista verkostoitumista.

Lopputuotosprosessi numeroina:

- 7 prosessin kesto kuukausina
- 3 koordinaattoreiden live-tapaamisten määrä
- 11 koordinaattoreiden videopalaverien määrä
- 1300 koordinaattoreiden Yammer-postausten määrä prosessin aikana
- 32 kirjattuja hyviä käytäntöjä (31.7.2012 mennessä)
- 140 SCART -koordinaattorin kahvinkulutus prosessin aikana (litraa)
- 45 CLUE -koordinaattorin 8-tuntista Helsingin helteistä Ulvilan tasankojen kautta Hailuodon tyrskyihin
- 1045 vierailijaa POLKKA -sivustolla (tilanne 4.10.2012)

Miten koulujen kansainvälisyys on muuttunut koordinoitihankkeiden ja POLKKA-sivuston myötä?

Koulut kansainvälistyivät ennen koordinoitihankkeita ja kansainvälistyivät edelleen. Äkkiseltään saattaakin näyttää siltä, ettei mikään ole muuttunut. Tietoisuus, osaaminen, asiantuntijuuden jakaminen ja verkostoituminen ovat kuitenkin edenneet pitkin harppauksin viimeisen kolmen vuoden aikana.

Toiminta kansainvälisyyden ympärillä on onnistumisineen ja ongelmineen pääpiirteissään samanlaista kuin kolme vuotta sitten, jolloin Opetushallitus päätti käynnistää koordinoitihankkeet kansainvälistymisen kehittämisen tueksi. Lukuisat koulut ja yksittäiset opettajat ympäri valtakuntaa tekivät jo tuolloin, kuten nykyäänkin, päivästä ja viikosta toiseen upeita asioita kansainvälisyyden saralla ja toiminnassa näyttäytyi kansainvälistymisen koko kirjo virtuaalisista heijastuksista ja kielisuihkutuksista aina kymmenien oppilaitosten muodostamiin valtakunnallisiin verkostoihin. Näin siitä huolimatta, että tuon kirjon kaikkia sävyjä ei aina osattu tunnistaa tai määritellä. Kansainvälisyys ei kuitenkaan vielä ”hypetä”. Toisin sanoen, vaikka matkan varrella vastaan on tullut mitä uskaliaimpia tempauksia ja hienoimpia innovaatioita, aktiivinen ote kansainvälisyyden kehittämiseen on kouluissa yhä harvinaista herkkua, kuten se oli koordinaatiohankkeiden aloittaessa toimintansa. Kaikki oppijat eivät edelleenkaan pääse kansainvälistymisestä osallisiksi.

Haasteellisimmillaan kansainvälisyys on edelleen yksittäisten opettajien yksinäistä puurtamista, toisinaan suoranaista taistelua tuulimyllyjä vastaan. Koordinoinnista saatujen kokemusten myötä on aiheellista yhtyä Siru Korkalan esittämään kysymykseen, onko kansainvälisyys kuntien opetus- ja sivistystoimissa totta vai tarua? Vaikka kansainvälistymissuunnitelmien määrä on viime vuosina lisääntynyt, toiminnan suunnitelmallisuus ei välttämättä aina samassa suhteessa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kansainvälisyyden kehittämistoiminnassa edelleen korostuu tietynlainen hankekeskeisyys. Ajatellaan, että kehittämistä ei voi olla ilman ylimääräistä resurssia, jota ei puolestaan voi olla ilman hanketta. Hankkeilla onkin tärkeä rooli uuden kehittämistyön käynnistämisessä sekä uusien ideoiden käyttöönotossa ja parhaimmillaan hanketyö johtaa koulussa aktiiviseen kansainvälistymisen toimintakulttuuriin. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että hankerahoitusta haetaan edelleen myös lyhytjänteisesti ja hatarasti suunniteltuna. Erityisesti kehittämishankkeiden loppuvaiheessa koordinoitihankkeiden antama ohjaus muodostui merkitykselliseksi, kun kehittämishankkeiden tulosten ja tuotosten juurruttaminen ja jalkauttaminen jokapäiväiseen toimintaan jäi usein puolitiehen tai kokonaan näkemättä.

Onko kansainvälisyyden koordinoitihankkeilla siis lopulta saavutettu mitään? Paljonkin, näin uskallamme väittää. Ensinnäkin, koordinoinnin myötä lukuisat yksittäiset hankkeet ja paikalliset oivallukset ovat ensi kerran saaneet ansaitsemaansa huomiota, mikä on ollut monille

kansainvälisyyden hiljaisille puurtajille voimaannuttavaa ja arvoa antavaa. Koordinoinnin myötä myös tietoisuus kansainvälisyyden tasoajattelusta on selvästi levinnyt. Aloittaessamme koordinoitutyömme keskustelu kansainvälisyydestä oli lähes poikkeuksetta keskustelua liikkuvuudesta. Tänä päivänä kansainvälisyyden monet kasvot tunnetaan ja tunnistetaan kentällä huomattavasti paremmin. Toinen koordinoinnin alkuvaiheessa kentällä käymiämme keskusteluja hallinnut piirre oli, että kansainvälisyys ja kieltenopetus kulkivat varsin usein ikään kuin käsi kädessä, yhtä matkaa toisiinsa kietoutuneina. Monipuolinen kielitaito onkin kansainvälistyjän työkaluista tärkeimpiä. Koordinoinnin ansioksi voidaan kuitenkin laskea se, että CLUE- ja SCART-hankkeiden myötä muutkin kuin kieltenopettajat pääsivät ensi kertaa massoittain kansainvälistymisen valokeilaan. CLUE –hankkeessa korostui kansainvälistymisen tasa-arvoinen asenteellinen kivijalka globaalikasvatuksen, kestävän kehityksen ja kansalaisvaikuttamisen myötä. Kansainvälistymisen viehkeät kiemurat ja liki rajattomat mahdollisuudet näyttäytyivät niin ikään SCART –koordinoitihankkeen piiriin kuuluneissa tiede-, taide- ja lahjakkuushankkeissa.

Koordinaattorit ovat onnistuneet ennen kaikkea keskustelijoina, tiedonvälittäjinä sekä yhteistyön rakentajina ja vahvistajina. Verkostoituminen koulujen kansainvälistymisessä on viimeisten kolmen vuoden aikana nytkähtänyt selkeästi eteenpäin. Vaikka alussa mainittu ”hype” kentältä edelleen puuttuikin, on koulujen kansainvälistyminen kuitenkin tänä päivänä selkeästi aiempaa laajemman asiantuntijajoukon juttu. Tietoisuus eri puolilla Suomea tapahtuvasta kehittämistoimista on selvästi vahvistunut. Samalla opetusneuvokset ovat saaneet rinnalleen ja avukseen vahvalla tietotaidolla varustetun joukon kansainvälisyyden kehittäjiä ja sanansaattajia. Kansainvälisyyden koordinaatiohankkeiden avulla OPH on ylettynyt koskettamaan kenttää. Rohkenemmekin väittää, että opetusneuvos Ritva Järvinen oli oikeassa todetessaan koordinoinnin alkutaipaleella, että: ”Koordinaattorit ovat Opetushallituksen pitkät kädet kentällä.” Viime syksynä työnsä aloittanut kansainvälisyyden mentoriverkosto sekä edelleen käynnissä oleva ruotsinkielisten kansainvälisyshankkeiden koordinoitihanke jatkavat omalta osaltaan työtä valtakunnallisen verkostoitumisen edistämiseksi toimien tärkeänä linkkinä OPH:n ja kentällä tapahtuvan kehittämistyön välillä.

Mentoriverkoston ja ruotsinkielisen koordinoinnin ohella koordinoitutyötä jatkaa omalta osaltaan POLKKA – Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälisyssivusto. Kuten edellä on todettu, POLKKA kehitettiin alun perin keväällä 2012 työnsä päätökseen saaneiden CLUE, INTO- ja SCART-koordinoitihankkeiden sekä ruotsinkielisen koordinoitihankkeen yhteiseksi julkaisualustaksi, mutta sivusto alkoi sängen nopeasti elää oma elämänsä. POLKKA-sivuston myötä useiden vuosien koulujen kansainvälistymisen kehittämistyön tuloksia ja tuotoksia levitetään ensi kertaa koordinoitusti. Aiemmin monet upeat oivallukset ovat jääneet yksittäisen koulun tai luokkahuoneen seinien sisälle. Niin ikään aihepiiriin liittyvää tietoa ja tukimateriaalia on koottu ensi kertaa kattavasti yhteen osoitteeseen ja samalla on onnistuttu tuomaan ainakin ripaus käsitteellistä selkeyttä kansainvälisyyden monenkirjavaan terminologiakenttään. Levittämisen ja tiedottamisen ohella POLKKA pyrkii kaikin tavoin helpottamaan aloittelevien kansainvälistyjien työtä toimimalla vauhdittajana ylämäissä ja luotsina kehittämistyön karikoissa. Tällä tavoin POLKKA tekee näkyväksi jo olemassa olevaa kehittämistyötä toimien samalla

työkaluna tuleville koulujen kansainvälisyyden uranuurtajille.

Kansainvälisyyden koordinoitihankkeiden alkuperäisenä tavoitteena oli pyrkiä tunnistamaan kehittämishankkeissa esiin nousevia käytäntöjä ja jakamaan niitä opettajille, kouluille ja koulutuksen järjestäjille sekä edistämään yhteistyötä eri verkostojen välillä. Tätä taustaa vasten rohkenemme julistaa, että koordinoitihankkeet ovat tässä tärkeimmässä tehtävässään onnistuneet. Näkymätön on tullut näkyväksi, yksityinen utteruus on jalostunut jaetuksi asiantuntijuudeksi ja innokkaat kehittäjät ovat löytäneet kumppaneita, joista eivät välttämättä olleet joitakin vuosia sitten kuulleetkaan. POLKKA-sivuston ansiosta tieto kansainvälistymisen kehittämistyön tuloksista leviää aiempaa laajemmin ja tehokkaammin. Koulujen kansainvälistyminen ei kuitenkaan ole tulosurheilua. Se on oppimisprosessi niin oppijoille kuin opettajillekin. Kouluille ja koulutuksen järjestäjille se on osa uudenlaista toimintakulttuuria, tarinoita siitä, miten kansainvälisyydestä tulee yhä vahvemmin osa arkea. Tällaisia tarinoita haluaisimme jatkossa kuulla ja lukea entistä useammin ja levittää niitä POLKKA-sivuston kautta innoitukseksi kaikille koulujen kansainvälisyyden edistämisestä kiinnostuneille. Koordinoitintyön kenties tärkein opetus on, että kansainvälistymisessä itse prosessi on usein tuotosta tärkeämpää.

Havaintoja ja johtopäätöksiä

Koordinointi toimintamallina on herättänyt laajalti mielenkiintoa ja sitä on sittemmin hyödynnetty uusissa ympyröissä ja toisenlaisissa konteksteissa. Lopuksi haluammekin nostaa esiin omien kokemustemme pohjalta koordinoititapailemme varrelta muutamia yleisiä havaintoja, joista vastaavassa toiminnassa mukana olevat tai sellaisen käynnistämistä suunnittelevat voivat ottaa opiksi.

Ensinnäkin koordinaattoreilla oli tärkeä rooli ennen kaikkea keskustelijoina, tiedonvälittäjinä ja yhteistyön rakentajina. Vertaiskeskustelut kouluvierailuilla, puhelimitse sekä koulutus- ja verkostoitumistapahtumien yhteydessä koettiin kentällä lähes poikkeuksetta voimaannuttaviksi. Koordinaatorit toimivat ikään kuin liikkuvina osaamiskeskuksina ja koordinoitintyön avulla paikallisen ja alueellisen kansainvälisyyden kehittämistoiminnan rooli ja arvostus vahvistui. Samaan aikaan on todettava, että järjestettyjen tilaisuuksien arvostus ja osanottajamäärä oli ainakin jossain määrin sidoksissa Opetushallituksen panostukseen ja näkyvyyteen. Toisaalta koordinoitintyön myötä OPH:n kehittämistyön ennakoitavuus ja kansainvälisyyteen liittyvä kouluttautuminen lisääntyvät.

Mitä itse koordinoitihankkeisiin tulee, näyttäytyi toiminta alussa turhan pirstaleisena ja hajanaisena. Kuten todettua, koordinointi toimintamallina oli toteuttajilleen hyppy tuntemattomaan ja käynnistämävaiheessa olisi kaivattu enemmän priorisointia ja kärkiteemojen vahvempaa esiin nostamista. Koordinaattoreiden koulutus ja perehdyttäminen on ensiarvoisen tärkeää melko lyhyellä aikajänteellä toteutettavan koordinoitihankkeen onnistumiseksi ja vaikuttavuuden saavuttamiseksi. Tärkeää on myös aktiivinen jalkautuminen kentälle alusta alkaen. Vuorovaikutuksen varmistamiseksi kentän kehittämistoimijoiden kanssa, on

koordinoinnille on annettava kasvot mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ohjaus koordinoitihankkeiden aikana oli kaksitahoista. Yhtäällä Opetushallituksen « lähineuvos » Paula Mattila sekä kunkin koordinoitihankkeen omat « kummineuvokset » antoivat substanssiohjausta. Toisaalta koordinaatiohankkeiden omat, paikalliset ohjausryhmät tukivat, kannustivat ja kyseenalaistivat. Erityisesti opetusneuvos Paula Mattilan kanssa käydyillä kehityskeskusteluilla oli hankkeiden edetessä tärkeä rooli. Ohjaavien opetusneuvosten rooli muodostui niin ikään hankkeiden edetessä sisällöllisesti, informatiivisesti ja pedagogisesti kantavaksi voimaksi. Sen sijaan paikallisia ohjausta ei kaikilta osin osattu hyödyntää riittävästi ja ohjausryhmien toiminta rajoittui lähes yksinomaan raportointivaiheisiin. Koordinoinnin nivominen kiinteäksi osaksi vastuullisen koulutuksen järjestäjän toimintaa lieneekin yksi valtakunnallisen koordinaatiotoiminnan suurimpia haasteita. Tästä huolimatta koordinaattorit kokivat paikallisen johdon, ohjauksen ja tuen roolin erittäin tärkeäksi työssä jaksamisen kannalta.

Tärkeimmäksi vertaistukiryhmäksi kansainvälisyyden koordinoititoiminnan kontekstissa muodostui OPH :n rahoittamien koordinoitihankkeiden INTO:n, SCARTin, SVEKOn ja CLUEn koordinaattoriverkosto. Koordinaattorit kokivat saavansa selkeää synergiaetua yhteistapaamisista, niin fyysistä kuin virtuaalisistakin. Mielenkiintoista oli myös toiminta OPH :n rahoittamien valtakunnallisten oppimisympäristöhankkeiden vertaisryhmänä. Kaiken kaikkiaan valtakunnallinen toimintamalli on erinomainen tapa arvottaa ja ohjata koulujen työtä. Koordinoitihanketoiminta lisää kehittämishankkeissa, hankekouluissa ja hankekunnissa tietoisuutta kansainvälistymisestä, sen eri muodoista ja mahdollisuuksista sekä kannustaa opetuksen järjestäjiä valtionavustuksen hakemiseen.

Kirjoittajat/POLKKA -koordinaattorit:

Tuomas Huhtala, projektipäällikkö, Tampere

Arja Kempainen, rehtori, Ulvila

POLKKA

www.polkka.info

<http://prezi.com/ef40tfsednbl/prosessikuvaus-polkka/>